

goez jak hanum ok hans sanne arwinge fri ok quith for hwers mans aatal skøder ok oplader [.] forthi tha infører jak *thennæ* same ebbe ok hans *sannæ* aruinghe a megh ok a minæ aruinge in i alden retighed som *thet forbenæuende* goez til hører ad beholde j ok aff ad sette ok regere efther sin wiliæ ok huad han kan spørræ thær ræteliigh till ligger *thet* skal han ok fry ok quith beholde [.] Till hues uidnesbyrd tha *hauer* jak hengd mith insegel næthen for *thettæ* breff med andre welbyrdege mens som ær laurins soneson niels gædde til uidnesbyrd [.] *giuet* osloie aaer efther byrd tusinde ccclx^o po *thet* fiærde then tiesdagh efther *sancti* bartolomei dagh

^a *Sic ms.*

7052.

1364 augusti 28.

Avignon.

Urban V erinrar ärkebiskopen i Messina och hans suffraganer, att Clemens V genom sin av konciliet (i Vienne år 1311) godkända förordning »Quia contingit» sörjt för en god förvaltning av pilgrimshärbärgen, spetälskehus, fattighus och hospital och att dessa ha sina lagliga föreståndare, men att erfarenheten visar, att likväl ofta försummelser begåtts och begås i detta värv. För att hindra de försumliga från själavåda och hjälpa de spetälska och andra fattiga till det tillbörliga underhåll, som omänskligt undanhållits dem, återkallar och upphäver påven alla utnämningar och förordnanden, varigenom tidigare påvar, apostoliska legater eller andra myndigheter utsett någon sekulär eller regulär klerk eller någon lekman till föreståndare för annan sådan anstalt, än den som tillhör en andlig riddarorden eller annat regulärt samfund, såvitt icke särbestämmelser gjorts vid anstaltens grundande eller deras styresmän skola utses genom val. Påven befäller därför de myndigheter, som ha överinseendet över dessa fromma inrättningar, att inom två månader, efter att detta återkallelsedekret kungjorts i stiftet, i enlighet med Clemens V:s förordning anförtro styrelsen av dessa anstalter åt aktade och hedervärda personer, som äro lämpliga och som veta, vilja och kunna förestå anstalterna samt deras gods och rättigheter och troget förvalta deras inkomster till de stackars hjonens bästa på avsett vis; myndigheterna skola i övrigt iakttaga förordningen och göra den åtlydd av anstaltsföreståndarna. Adressaterna skola inom en månad efter mottagandet av återkallelsedekretet kungöra det i sina domkyrkor och andra kyrkor och ställen inom stiftet, där så kan erfordras, samt tillse, att dekretet verkställs, och efterhöra, att Clemens V:s förordning efterlevs, samt i vidrigt fall ingripa med kyrkostraff. Eftersom denna originalskrivelse kanske icke kan företes för envar av suffraganerna, skall ärkebiskopen sända dem notariella kopior därav, försedda med hans sigill, och dessa avskrifter skola tillerkännas samma rättskraft som originalet.

Likalydande skrivelser riktas till andra ärkebiskopar, bl. a. dem i Nidaros, Uppsala och Lund, och dessas suffraganer.

Avskrift [A] i Reg. Vat. 246, fol. 304 r—305 r, Vatikanark.

Avskrift av kungörelse av ärkebiskop Albrekt av Bremen till hans suffraganer samt prästerskapet och folket inom kyrkoprovinen, dat. Verden 1365 14/10, vari påvebullen till Bremen [B] är intagen, i Secundum Registrum Capituli Lubicensis, pag. 143 f., Landesarchiv Schleswig-Holstein, Schloss Gottorf (före 1939 i Grossherzogliches Oldenburgisches Haus- und Centralarchiv).

Tryckt (efter A): Dipl. Norv. XVII: 1 (1902), n. 133; Analecta Vaticano-Belgica IX (ed. C. Tihon 1928), n. 1239; Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia III (1944), n. 376; (efter B i utdrag): Meklenburgisches UB XV (1890), n. 9404.

Päbstliche Urkunden und Regesten 1295—1378, die Gebiete der heutigen Provinz Sachsen betreffend, 2 (ed. G. Schmidt und P. Kehr 1889), n. 624 (dat. 1364 Apr. 28); APD 606; Acta Salzburgo-Aquilejensia I: 2 (ed. A. Lang 1906), n. 778; Lettres secrètes et curiales du pape Urbain V (1362—1370), se rapportant à la France, fasc. 2 (ed. P. Lecacheux 1906), n. 1192—93; Urkunden und Regesten zur Geschichte der Rheinlande aus dem Vatikanischen Archiv V (ed. H. V. Sauerland 1910), n. 308; L. Arbusow, IV. Römischer Arbeitsbericht (1933), s. 323—324 (n. 28).

Orig. av påvebullen till Riga var 1528 deponerat hos domkapitlet i Lübeck (Mittheilungen aus dem Gebiete der Geschichte Liv-, Est- und Kurlands 17, 1900, s. 445:n. 171); utlämnades 1569 till konungen av Polen (förteckning i Biblioteka

Ordynacji Zamoyskich, sign. III: 1: n. 107, Archiwum Głównie Akt Dawnych, Warszawa); fanns i kungl. arkivet i Kraków 1613 (Mittheilungen etc. 3, 1845, s. 73—74: n. 104; Liv-, Esth- und Curländisches UB II, 1855, regist n. 1188) och 1682 (E. Rykaczewski, Inventarium omnium et singulorum privilegiorum, litterarum et monumentorum, quae in arce Cracoviensi continentur, 1862, s. 118; C. Schirren, Verzeichnis livländischer Geschichtsquellen, 1861—68, s. 222: n. 84); flyttades 1798 till S:t Petersburg och fanns under 1800-talet »in der Kais. Öffentl. Bibl.», överlämnades 1923 till Archiwum Głównie Akt Dawnych i Warszawa men bortfördes därifrån 1941 till Tyskland (Straty archiwów i bibliotek Warszawskich I, 1957, s. 61:n. 58). Jfr SD VI, Rättelser och tillägg (1959), s. 1150 f., och SD 7092.

^aUrbanus episcopus servus servorum Dei^a · · venerabilibus fratribus · · archiepiscopo Messanensi^b eiusque suffraganeis / salutem et apostolicam benedictionem^c · Quamuis super reformatione / regimine / ac cura xenodochiorum / ^dleprosariarum / et elemensin-
ariarum^d / seu hospitalium per constitutionem felicis recordationis Clementis pape · v ·
predecessoris nostri / que incipit / Quia contingit¹ / fuerit utiliter sacro concilio appro-
bante prouisum / et hij / ad quos premissa de iure uel quouis statuto in ipsorum funda-
tione apposito / aut ex consuetudine prescripta legitime uel priuilegio sedis apostolice
pertinet [,] de ipsis fuerint onerati / quanta tamen negligencia in hac parte commissa
fuerit hactenus / et comittatur cotidie per eosdem frequens rei experientia manifestat ·
Nos igitur talium negligencium animarum periculis obuiare / ac leprosorum et aliorum
pauperum debitis eis alimentis inhumaniter fraudatorum indempnitati pietatis studio
prouidere / prout nobis ex apostolice seruitutis incumbit officio [,] iutendentes / omnes
collationes / prouisiones confirmationes comissiones seu commendas de huiusmodi xeno-
dochijs / leprosarijs / et elemosinarijs seu hospitalibus / que tamen de militaribus or-
dinibus aut alijs religionibus non existant [,] per predecessores nostros Romanos
pontifices / aut legatos dicte sedis seu alios quoscumque / apostolica uel alia quouis auc-
toritate sub quacumque forma seu conceptione uerborum quibuscumque personis ec-
clesiasticis secularibus uel regularibus / aut laicis factas / etiam si clericis secularibus
in beneficium pretextu cuiuscumque consuetudinis sint collata / nisi in illorum funda-
tione secus constitutum extiterit seu per electionem sit de rectoribus piorum locorum
huiusmodi prouidendum / eadem auctoritate apostolica reuocauimus cassauimus / an-
nullauimus / et nullius esse decreuimus firmitatis / Volentes / ac mandantes [,] quod hij
ad quos eorundem locorum commissio seu ordinatio pertinet infra duos menses [,] post-
quam huiusmodi nostra reuocacio / cassacio annullacio / et decretum seu constitutio in
ciuitate seu diocesi in quibus huiusmodi pia loca consistunt fuerint publicate continue
numerandas / ipsorum locorum gubernationem uiris prouidis ydoneis et honestis / et
boni testimonij [,] qui sciant / uelint et ualeant eadem loca eorumque bona et iura utiliter
regere / ipsorumque redditus et prouentus in vsum miserabilium personarum / prout ad
hoc deputata fore noscuntur / fideliter dispensare [,] secundum formam dicte constitu-
tionis committere non postponant / et alias constitutionem eandem obseruent / et per
illos quibus loca ipsa commiserint faciant obseruari / prout in nostris litteris inde confectis
plenius continetur / Quocirca fraternitati vestre in uirtute sancte obediencie per apostolica
scripta districte precipiendo mandamus / quatinus vos et quilibet uestrum per vos uel
alium seu alios in uestris cathedralibus ac alijs uestrarum ciuitatum et diocesum ec-
clesijs et locis de quibus uideritis expedire / infra vnus mensis spacium / a receptione
presentium computandum [,] huiusmodi nostras reuocationem / cassationem annulla-
tionem decretum seu constitutionem et mandatum solemniter publicare et prout ad vos
pertinet dictum mandatum exequi studeatis caritatiua sollicitudine [,] inquirentes sepius /

an in locorum ipsorum regimine dicta constitutio obseruetur / et cum eam^e inueneritis non seruari / illam auctoritate nostra seruari facere studeatis [,] Contradictores quoslibet et rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo / Non obstante si aliquibus communiter uel diuisim / a / predicta sit sede indultum quod interdicti suspendi uel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem · Verum quia presentes nequirent forsitan propter uiarum discrimina uel alias uestrum singulis^f commode presentari^f / volumus / quod per te frater archiepiscopo dictarum litterarum transumptum manu scriptum publica tuoque communitum sigillo / uobis predictis suffraganeis transmittatur / cui adhiberi per uos uolumus uelut originalibus plenam fidem · Datum Auinione · v · kalendas septembris^e pontificatus nostri^e anno secundo /

— — — — —
 . . Jn Alania /
 . . Eodem modo venerabilibus fratribus · · Salzeburgensi · · Pragensi · · Coloniensi · · Maguntino · · Bremensi · · Treuerensi · · Magdeburgensi · · Rigensi et · · Gnesnensi archiepiscopis eorumque suffraganeis /
 . . Jn regnis Dacie / Suecie / et Norwegie /
 . . Eodem modo venerabilibus fratribus · · Nidrosiensi · · Vpsalensi et · · Lundensi archiepiscopis eorumque suffraganeis /
 — — — — —

^{a-a} Så B; saknas som vanligt i A. ^b Bremensi B. ^{c-c} Så B; etc. A. ^{d-d} Leprosariorum ac elemosinariorum B. ^e Härefter överflödigt non A. ^{f-f} Genom signering ändrat från presentari commode A. ^{e-e} Så B; saknas som vanligt i A.

¹ c. 2 in Clement. de religiosis domibus III. 11 (*Corpus iuris canonici*, ed. Æ. Friedberg, II, sp. 1170—71).

7053.

1364 augusti 29.

Oslo.

Konung Håkan förordnar, att Jämtlands inbyggare hädanefter skola lewa under gammal norsk lag samt frikallar dem från all utskrivning av krigsmanskap (nefnd) och alla ledungsfärder, utom när konungen utbjuder hela allmogen i Norge, ty då skola de vara skyldiga att följa denna dit konungens goda män och de själwa finna det var nyttigast för Jämtland och Norges rike och skadligt för fienden. Vidare frikallar konungen dem från den utskrivning (nefnd) och ledungsfärd, som Magnus Gregersson påbjudit för dem, och från alla lagliga påföljder med anledning därav, på det att de må vara dess villigare till landvärn mot fienders anfall.

Avskrift från förra hälften av 1500-talet på ett pappersblad, som på andra sidan innehåller avskrifter av brev för Jämtland av konung Hans 1498 ²³/₇ och utvald konung Christiern 1510 ⁷/₄, Sv. Riksark. (Münchensaml. H N.° 10; = Sv. RA Pappershandl. 1351—1400 n. 7).

Av samma hand äro avskrifterna av brev för Jämtland av konung Hans 1486 ¹⁶/₅, drottning Dorothea 1471 ¹⁹/₇ eller ¹²/₇ och konung Olof 1381 ²⁹/₇, alla på ett pappersblad (Münchensaml. H N.° 9), och av konung Erik 1420 ⁹/₃ (SD 2744) på ett pappersblad (Münchensaml. H N.° 2). Dessa avskrifter (eller möjligen deras förlagor) torde vara de kopior, som menigheten i Jämtland insände till ärkebiskop Olof (Engelbrektsson) i Trondheim med brev 1530 ²⁰/₃ (Dipl. Norv. XIV n. 679), vari de båda ärkebiskopen vidarebefordra kopiorna till konung Fredrik för stadfästelse tillika med deras brev till denne 1530 ²⁰/₃ (Dipl. Norv. XIV n. 680). Ärkebiskop Olof medtog de båda breven från 1530 och kopiorna och många andra papper vid sin flykt från Norge 1537, och de förenades snart med Kristiern II:s arkiv. Sedan detta återfunnits i Amberg i Bayern och 1830 förts från München till Norge, tillfölla vid fördelningen 1834 bl. a. de jämtländska handlingarna Sverige. Vid 1929 års arkivutbyte överlämnades de båda breven 1530 med den svenska andelen av Kristiern II:s arkiv till Danmarks Rigsarkiv.